

ज्ञानक्रियाभ्यां मोक्षः

श्री

नवतत्त्वप्रकरणमूल

शब्दार्थ अने जावार्थ
साथे.

आवृत्ति सातमी.

उपावी प्रसिद्ध करनार

श्रावक श्रीमसिंह माणिक,

पुस्तक प्रसिद्ध करनार तथा बेचनार.

मांजवी, शाकगल्ली, मुंबई.

निर्णयसागर वापखानासां उपावी प्रसिद्ध करी.

वीर संवत् २४४५, विक्रम संवत् १९७५, सने १९१९.

Printed by Rameshchandra Yeshu Shedge, at the Nirnaya-
sagar Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

Published by Bhanji Maya for Bhimsi Maneik,
225-231, Mandvi, Sickgalli, Bombay.

દશવેકાલિક સૂત્રમાં કયન છે કે જેણે જીવાજીવના જાવ નથી જાણ્યા તે અવુધ સંયમમાં સ્થિર કેમ રહી શકશે એ વચનામૃતનું તાત્પર્ય એમ છે કે તમે આત્મા અનાત્માનાં સ્વરૂપને જાણો. એ જાણવાની પરિપૂર્ણ આવશ્યકતા છે.

સ્યાઘાદ શૈલી અનુપમ અને અનંત જાવજેદથી ખરેલી છે. એ શૈલીને પરિપૂર્ણ તો સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શીજ જાણી શકે, તતાં તેજના વચનામૃતાનુસાર આગમઉપયોગથી યથામતિ નવ તત્ત્વનું સ્વરૂપ જાણવું અવશ્યનું છે. એ નવ તત્ત્વ પ્રિય અઘ્ઘા જાવે જાણવાથી પરમ વિવેકબુદ્ધિ, શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ અને પ્રજાવિક આત્મજ્ઞાનનો ઉદય થાય છે. નવ તત્ત્વમાં લોકાલોકનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ આવી જાય છે. જે પ્રમાણે જેની બુદ્ધિની ગતિ છે તે પ્રમાણે તેજ તત્ત્વજ્ઞાન સંબંધી દૃષ્ટિ પહોંચાને છે અને જાવાનુસાર તેજના આત્માની હજ્જવલતા થાય છે. તે વચ્ચે તેજ આત્મજ્ઞાનનો નિર્મલ રસ અનુજવે છે. જેનું તત્ત્વજ્ઞાન ઉત્તમ અને સૂક્ષ્મ છે તેમજ સુશીલ યુક્ત જે તત્ત્વજ્ઞાનને સંવે ને છે. પુરુષ મહદ્.

સર્વજ્ઞ જગવાને લોકાલોકના સંપૂર્ણ જાણ જાણ્યા અને જોયા, તેનો ઉપદેશ જવ્ય લોકોને કર્યો. જગવાને અનંત જ્ઞાન ઘમે કરીને લોકાલોકના સ્વરૂપ વિષેના અનંત જ્ઞેદ જાણ્યા હતા; પરંતુ સામાન્ય માનવીજને ઉપદેશથી શ્રેણીય ચંઢવા મુખ્ય દેહાત્મા નવ પદાર્થ તેજ્ઞ દર્શાવ્યા, એથી લોકાલોકના સર્વ જાણનો એમાં સમાવેશ થઈ જાય છે. નિર્મથ પ્રવચનનો જે જે સૂક્ષ્મ ઘોષ છે તે તત્ત્વની દૃષ્ટિ નવ તત્ત્વમાં સમાઈ જાય છે, તેમજ સપલા ધર્મમતોના સૂક્ષ્મ વિચાર એ નવ તત્ત્વ વિજ્ઞાનના એક દેશમાં આવી જાય છે. આત્માની જે અનંત શક્તિ હંકારી રહી છે તેને પ્રકાશિત કરવા અર્દ્ધ જગવાનનો પવિત્ર ઘોષ છે. એ અનંત શક્તિ ત્યારે પ્રફુલ્લિત થઈ શકે કે જ્યારે નવ તત્ત્વ વિજ્ઞાનમાં પારાવાર જ્ઞાની થાય.

સૂક્ષ્મ હ્રદશાંગી જ્ઞાન પણ એ નવ તત્ત્વ સ્વરૂપ જ્ઞાનને સહાય રૂપ છે. જિજ્ઞાસુ પ્રકારે એ નવ તત્ત્વ સ્વરૂપ જ્ઞાનનો ઘોષ કરે છે, એથી આ નિઃશંક માનવા યોગ્ય છે કે નવ તત્ત્વ જો અનંત જાણજેદ જાણ્યા તે સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી થયો.

એ નવ તત્ત્વ ત્રિપદીને જાણે લેવા યોગ્ય છે, હેય, જો અને ઉપાદેય પટલે ત્યાગ કરવા યોગ્ય, જાણવા યોગ્ય અને ગ્રહણ કરવા યોગ્ય એમ ત્રણ જ્ઞેદ નવ તત્ત્વ સ્વરૂપને વિચારમાં રહેલા છે.

તેથી કરી નવ તત્ત્વ દરેકને શીખવા જાણવા યોગ્ય છે, અને તેની પાંચ આવૃત્તિ અગાઉ ઉપાદેશ છે અને આ ઠીકી આવૃત્તિ દે અમો દરેક આવૃત્તિમાં મુધારો ઘધારો કરતા આવ્યા ઠીક આ ઠીકી આવૃત્તિમાં શીખનારાને માર્ગ પહે ને માર્ગ પગ

મૂલ પાઠ મોટા અક્ષરથી ટાપેલ છે, પઠી મૂલ, તેના વૃદ્ધા શબ્દાર્થ અને પઠી વિસ્તારથી તેનો જાવાર્થ ટાપેલ છે. જો કે આ આવૃત્તિમાં ષોપનીના કદમાં ઘણોજ વધારો થયેલ છે તેમજ આ વારીક સમયમાં કાગલ વિગેરેના જાવ વંધી ગયેલા છે તોપણ શીલનારાઈને વધારે સવલ પડે તે સારું તેની તેજ કિમત રાખી છે.

શ્રી મહાવીર જગવંતના શાસનમાં વૃદ્ધ મત મતાંતર પડી ગયા છે તેનું મુખ્ય કારણ તત્ત્વજ્ઞાન જાણીથી ઇપાસકવર્ગનું લક્ષ્ય ગયું, એ છે. માત્ર ક્રિયાજાવ પર રાચતા રહ્યા, જેનું પરિણામ દિષ્ટિગોચર છે. વર્તમાન શોધમાં આવેલી પૃથ્વીની વસતિ લગજગં દોઢ અવજની ગણાઈ છે, તેમાં સર્વ ગણની મહાને જૈન પ્રજા માત્ર વીશ લાલ છે. એ પ્રજા તે શ્રમણોપાસક છે. એમાંથી અમો ધારીએ ઢીએ કે નવ તત્ત્વને પઠનરૂપે બે હજાર પુરુષો માંડે જાણતા હશે. મનન અને વિચારપૂર્વક તો આંગણીને ઢેરબે ગણી શકીએ તેટલા પુરુષો પણ જાણતા નહીં હશે.

જ્યારે આવી પતિત સ્થિતિ તત્ત્વજ્ઞાન સંબંધી થઈ ગઈ છે ત્યારેજ મતમતાંતર વધી પડ્યા છે. એક લૌકિક કથન છે કે “સો શાળે એક મત” તેમ અનેક તત્ત્વવિચારક પુરુષોના મતમાં નિષ્ણતા વૃદ્ધિ આવી નથી, માટે નવ તત્ત્વ સમજવા પરમ આવશ્યક છે. એ નવ તત્ત્વ વિચાર સંબંધી પ્રત્યેક મુનિને અમારી વિશિષ્ટિ છે કે વિવેક અને ગુરુગમથી એનું જ્ઞાન વિશેષ વૃદ્ધિમાન કરવું; એથી તેહનાં પધિત્ર પંચ મહાવ્રત દૃઢ થશે. જિનેશ્વરના વચનામૃતના અનુપમ આનંદની પ્રસાદી મલકશે. પાલવામાં સરલ થઈ પડશે. જ્ઞાન

અને ક્રિયા વિશુદ્ધ રહેવાથી સમ્યક્ત્વનો ઉદય થશે. પરિણામે જવાંત થઈ જશે.

કિં બહુના !

સાતમી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

આજ દિવસ સુધી આ ગ્રંથની ૪ આવૃત્તિ ઠપાઈ ગઈ છે. અને આ સાતમી આવૃત્તિ વહાર પામવામાં આવી છે. તેથી સ્પષ્ટ સમજાય છે કે કેટલેક અંશે ધાંચન અને મનન કરવાનું દિવસે દિવસે વધતું જાય છે. અમોષ આ ગ્રંથની ઠી આવૃત્તિમાં જ્યાં યોગ્ય છામ્યું ત્યાં વધારો કર્યો છે, ધાંચનારને વિશેષ સરલ રીતે સમજાય તેમ કરવાની પૂરતી સંજાલ લીધી છે, પૂર્વાવૃત્તિમાં જે નહોતું તે વધારવામાં આવેલ છે, દોષ જેવું જણાયું તે કાઢી નાખ્યું છે અને તેજ પ્રમાણે આ સાતમી આવૃત્તિ યથાશક્તિ શુદ્ધ કરાવી ઠપાવી છે. આ આવૃત્તિમાં કેટલોક સુધારો વધારો કરવાની ઇચ્છા હતી, પરંતુ શ્વેતકુમારના રોગમાં માણસો સપમાધારી તેનાં સાધનો માટે જ્યાં જ્યાં તપાસ થઈ તે નિષ્ફળ નીવડી છે, જેથી હવે પછીની આવૃત્તિમાં સુધારો કરવાની ઇચ્છા છે અને તેને માટે જિજ્ઞાસુઈ જે જે સુધારો વધારો કરવા ઇચ્છતા હોય તેને જેમ વને તેમ જણાવી સ્પષ્ટ રીતે લક્ષી મોકલવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

આ ગ્રંથ વનતાં સુધી શુદ્ધ કરીનેજ ઠપાવેલ છે, ઠતાં મતિ-દોષ કે નજરદોષથી ખૂલ્લુક રહી હોય અગર સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ ઠપાયું હોય તો સુદ્ધ બંધુઈને સુધારી ધાંચવા અમો જલામણ કરીએ ઠીએ. મહેલ કિં બહુના !

અથાનુક્રમણિકા પ્રારંભઃ

નવતત્ત્વપ્રકરણ મૂલ.

પ્રથમ ગાથામાં નવ તત્ત્વનાં લક્ષણ સહિત નામ, તથા એ નવ તત્ત્વમાં કયાં કયાં તત્ત્વ જાણવા યોગ્ય, ગ્રહણ કરવા યોગ્ય અને ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે ? તે, તથા પ્રકારાંતરે ન્યૂનાધિક તત્ત્વ પણ કહ્યાં છે.	૧૨૩
પ્રત્યેક તત્ત્વનાં ઉત્તર જેદ કહીને તેમાં રૂપી કેટલાં અને અરૂપી કેટલાં ? તેની સંખ્યા યંત્ર સહિત દેખાતી છે.	૨૦
પ્રથમ જીવતત્ત્વનો વિચાર.	૨૦
જીવના ચેતનાદિક ઇ પ્રકાર કહ્યા છે.	૨૧
જીવતત્ત્વના ચૌદ જેદ કહ્યા છે.	૨૨
પ્રકારાંતરે ત્રીશ જેદ જીવના કહ્યા છે.	૨૫
જીવના પાંચસો ને ત્રેસઠ જેદ કહ્યા છે.	૨૬
જીવનાં જ્ઞાનાદિ લક્ષણ કહ્યાં છે.	૨૭
ઇ પર્યાસિનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.	૪૦
જે જીવને જેટલી પર્યાસિ હોય તે કહી છે.	૪૩
એકેન્દ્રિયને વિકલેન્દ્રિય કહેવાનું કારણ.	૪૩
પ્રાણ અને પર્યાસિનું વિશેષણું કહ્યું છે.	૪૩
આહારપર્યાસિને પ્રથમ કહેવાનું કારણ.	૪૪
પાંચ ઇન્દ્રિયોના ત્રેવીશ વિષય કહ્યા છે.	૪૪
દશ પ્રાણનાં નામ કહ્યાં છે.	૪૫
કયા જીવને કેટલા પ્રાણ હોય ? તે કહેલા છે.	૪૬

- ૨ ત્રીજા અંજીયતત્ત્વનો વિચાર. ... ૪૦
- “ અંજીયતત્ત્વના ચૌદ જેદ કહ્યા છે. ... ૪૦
- “ અંજીયતત્ત્વના મૂલ પાંચ જેદ કહ્યા છે. ... ૪૦
- “ પુણ્યહવ્યનું ધ્યાપાધિક સદ્ગુણ કહ્યું છે. ... ૪૨
- “ કાલહવ્યના સમયાદિ જેદ કહ્યા છે. ... ૪૫
- “ ઇ હવ્યમાં પરિણામાદિક ચાર જેદ કયા કયા હવ્યમાં લાજે ? તે કહ્યા છે. ... ૪૬
- “ ઇ હવ્યમાં સદ્ગુણ વિસ્તારે કહ્યાં છે. ... ૪૬
- “ પંચાસ્તિકાયનું વર્તનાદિ પર્યાયરૂપ ઇહં કાલહવ્ય કેવી રીતે છે ? इत्यादि कालहव्यનું સ્વરૂપ કાંઈક વિશેષે કહ્યું છે. ... ૪૬
- નવ તત્ત્વમાં જીવતત્ત્વની મુખ્ય પ્રરૂપણા કરી અને ઇ હવ્યમાં પ્રથમ પર્માસ્તિકાયની મુખ્યતા કરી, તેના હેતુ આદિક ત્રીજી પણ કેટલીએક શ્રાવકાર્થનાં સમાધાન કરેલાં છે. ... ૪૬
- ૩ ત્રીજા પુણ્યતત્ત્વનો વિચાર. ... ૪૬
- “ પુણ્ય નવ પ્રકારે વંધાય, તેનાં નામ. ... ૪૬
- “ શાતાવેદનીયાદિક વેંતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિ કરી પુણ્ય જોગવાય, તેનાં નામ. ... ૪૬
- ૪ ચોથા પાપતત્ત્વનો વિચાર. ... ૪૭
- “ પાપ અઢાર પ્રકારે વંધાય, તેનાં નામ. ... ૪૭
- “ જ્ઞાનાવરણીયાદિક વ્યાપી પાપપ્રકૃતિ કરી પાપ જોગવાય, તેનાં નામ. ... ૪૭

पाचमा आश्रयतत्त्वना विचार.	२७
पांच इंद्रिय, चार कपाय, पांच अन्नत अने त्रण योग, सत्ती सत्तर जेदनां नाम.	२८
इन्द्रियाश्रय अने जावाश्रयनुं स्वरूप.	२९
पचीश क्रियाजनां नाम तथा लक्षण....	२९
पचीश क्रियाजनां विशेष स्वरूप कद्यां ठे.	३०
ठप्पा संवरतत्त्वना विचार.	३०
इन्द्र्यसंवर अने जायसंवरनुं स्वरूप.	३०
संवरतत्त्वना सत्तावन जेदनां नाम.	३०
पांच समिति अने त्रण गुप्तिनुं स्वरूप.	३०
धावीश परिसहनुं स्वरूप.	३०
कयो परिसह कया कर्मना उदयथी आय.	३१
कया गुणगणे कयो परिसह आय.	३१
दश प्रकारे यतिधर्म प्रतिजेद सहित....	३१
चार जायतानुं वर्णन.	३१
सामायिक चारित्रनुं स्वरूप.	३१
उदोपस्थापनीय चारित्रनुं स्वरूप.	३१
परिहारविशुद्धि चारित्रनुं स्वरूप.	३१
सूक्ष्मसंपराय चारित्रनुं स्वरूप....	३१
यथाख्यात चारित्रनुं स्वरूप.	३१
पाचमा निर्जरातत्त्वना विचार.	३१
इन्द्र्य अने जायनिर्जरानुं स्वरूप.	३१
आ गाथामां प्रसंगे आवेला बंधतत्त्वना चार जेद संक्षेपे कद्या ठे.	३१

- ૨ વીજા ઈંજીવતત્ત્વનો વિચાર. ... ૫૧
- “ અજીવતત્ત્વના ચૌદ જેદ કહ્યા છે. ... ૫૧
- “ અજીવતત્ત્વના મૂલ પાંચ જેદ કહ્યા છે. ... ૫૧
- “ પુજ્જલદ્રવ્યનું ઔપાધિક લક્ષણ કહ્યું છે. ... ૫૧
- “ કાલદ્રવ્યના સમયાદિ જેદ કહ્યા છે.... ૫૧
- “ ઠ દ્રવ્યમાં પરિણામાદિક ચાર જેદ કયા કયા દ્રવ્યમાં લાગે ? તે કહ્યા છે. ... ૫૧
- “ ઠ દ્રવ્યમાં લક્ષણ વિસ્તારે કહ્યાં છે. ... ૬
- “ પંચાસ્તિકાયનું વર્તનાદિ પર્યાયરૂપ ઠ ઠું કાલદ્રવ્ય કેવી રીતે છે ? इत्यादि कालद्रव्यનું સ્વરૂપ કાંઈક વિશેષે કહ્યું છે. ... ૬
- “ નવ તત્ત્વમાં જીવતત્ત્વની મુખ્ય પ્રરૂપણાં કહી અને ઠ દ્રવ્યમાં પ્રથમ ધર્માસ્તિકાયની મુખ્યતા કહી, તેના હેતુ, આદિક વીજી પણ કેટલીએક આશંકાર્તનાં સમાધાન કરેલાં છે. ... ૬
- ૩ ત્રીજા પુણ્યતત્ત્વનો વિચાર. ... ૬
- “ પુણ્ય નવ પ્રકારે વંધાય, તેનાં નામ. ... ૬
- “ શાતાયેદનીયાદિક વૈતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિ કરી પુણ્ય જોગવાય, તેનાં નામ. ... ૬
- ૪ ચોથા પાપતત્ત્વનો વિચાર. ... ૬
- “ પાપ અઢાર પ્રકારે વંધાય, તેનાં નામ. ... ૬
- “ જ્ઞાનાવરણીયાદિક વ્યાશી પાપપ્રકૃતિ કરી પાપ જોગવાય, તેનાં નામ. ... ૬

अनुक्रमणिका.

पांचमां आश्रवतत्त्वनो विचार.	... ..	ए०
पांच इंद्रिय, चार कषाय, पांच अत्रत अने त्रण योग,		
मली संतर जेदनां नाम.	... ..	ए१
इव्याश्रव अने जावाश्रवनं स्वरूप.	... ..	ए२
पचीश क्रियाजनां नाम तथा लक्षण....	... ..	ए३
पचीश क्रियाजनां विशेष स्वरूप कहां ठे.	... ..	ए४
उच्छा संवरतत्त्वनो विचार.	... ..	१०१
इव्यसंवर अने जावसंवरनुं स्वरूप.	... ..	१०२
संवरतत्त्वना सत्तावन जेदनां नाम.	... ..	१०३
पांच समिति अने त्रण गुप्तिनुं स्वरूप.	... ..	१०४
चावीश परिसहनुं स्वरूप.	... ..	१०५
कयो परिसह कया कर्मना उदयथी थाय.	... ..	१२३
कया गुणगणे कयो परिसह थाय.	... ..	१२४
दश प्रकारे यतिधर्म प्रतिजेद सहित....	... ..	१२६
वार जायतानुं वर्णन.	... ..	१२७
सामायिक चारित्रनुं स्वरूप.	... ..	१३४
उदोपस्थापनीय चारित्रनुं स्वरूप.	... ..	१३५
परिहारविशुद्धि चारित्रनुं स्वरूप.	... ..	१३६
सूक्ष्मसंपराय चारित्रनुं स्वरूप....	... ..	१३७
यथाख्यात चारित्रनुं स्वरूप. ..	... ..	१३८
९ सातमा निर्जरातत्त्वनो विचार		
इव्य अने जावनि		
आ गायामां प्रसंगे		
संगेपे कहा ठे		

- “ ઠ પ્રકારનાં ચાલ્ય તપનું સ્વરૂપ પ્રત્યેક તપના ઉત્તર
જેદ સહિત દેસાણું છે.... ૧૪
- “ ઠ પ્રકારનાં અન્યતર તપમાં પ્રથમ પ્રાયશ્ચિત્ત તપ દશ
જેદ સહિત કહ્યું છે. ૧૪
- “ ધીજું વિનય તપ સાત જેદે કહ્યું છે. ૧૪
- “ ધીજું વૈયાવચ્ચ તપ દશ જેદે કહ્યું છે.... ૧૫
- “ ધોણું સ્વાધ્યાય તપ પાંચ જેદે કહ્યું છે. ૧૫
- “ પાંચમું ધ્યાન તપ આર્ત, રોડ, ધર્મ અને શુક્લ, પ
ચાર જેદે કહ્યું છે. ૧૫
- “ ઠંડું કાયોત્સર્ગ તપ બે જેદે કહ્યું છે. ૧૫
- “ આઠમા વંધતત્ત્વનો વિચાર. ૧૫
- “ મોદક દૃષ્ટાંતે કર્મવંધના ચાર જેદ. ૧૫
- “ આઠ કર્મના સ્વજાવ દૃષ્ટાંતપૂર્વક. ૧૬
- “ આઠ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિની સંખ્યા.... ૧૬
- “ આઠ કર્મનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિવંધ. ૧૬
- “ આઠ કર્મનો અધન્ય સ્થિતિવંધ. ૧૬
- “ રસવંધનું સંક્ષેપથી સ્વરૂપ. ૧૭
- “ પ્રદેશવંધનું સંક્ષેપથી સ્વરૂપ. ૧૭
- “ નવમા મોહતત્ત્વનો વિચાર. ૧૭
- “ મોહતત્ત્વના નવ જેદનાં નામ.... ૧૭
- “ મોહતત્ત્વના નવ જેદનો અર્થ. ૧૭
- “ ઉત્તર ઘાસવ માર્ગણા. ૧૭
- “ ઘાસવ કરતાં ઘાસવ માર્ગણાસ્થાનમાંથી

जे मार्गणाए अतीतकाले सिद्ध थया, ते मार्गणानां नाम.	१०१
रीजा वव्यप्रमाण चारथी मांसीने नवमा अक्षयवहुत्व वार पर्यंत आठ चार अनुक्रमे वर्णव्यां ठे. जेमके वव्यप्रमाण चार एटले सिद्धनां जीववव्य केटलां ठे ५०	१०३
नव तत्त्वने जाणवानुं फल कह्युं ठे.	१०१
सम्यक्त्वनुं स्वरूप कह्युं ठे.	१०३
सम्यक्त्व पाम्यानुं फल कह्युं ठे.	१०४
पुण्यपरावर्त्तनुं मान कह्युं ठे.	१०५
सिद्धजीवोना पंदर जेद कहा ठे.	१०६
सिद्धना पंदर जेदनां उदाहरण.	१०७

एक अक्षिप्राय.

श्री आचकनुं कर्तव्य तथा विविध स्तवनादि २५
 अथ ग्रंथ. प्रकाशक आचक जीमसिंह माणिक, मुंबई. जुनामां जुन
 जैन पुस्तको प्रसिद्ध करनार, जैन साहित्य वहार पामवानी पहेल करनार
 आचक भीमसिंह माणिकनुं नाम जैन समाजमां मशहूर थे.
 तेजना तरफची अनेक ग्रंथो, उपयोगी ग्रंथो अत्यार सुधीमां घणे जागे
 शुरू अने सरल प्रसिद्ध करवामां आव्या थे, जेमां आ ग्रंथे एक वधु
 ग्रंथनी वृद्धि करी थे. आ ग्रंथमां प्रथम खंरुमां प्रातःसारणीय बंदो
 स्तवनो, बीजामां देरासरे जवानी विधि तथा चैत्यवंदनविधि, त्रीजामां तिथि
 विगेरेनां चैत्यवंदन, स्तवनो अने योयो, चोथामां चोवीशी स्तवन तथा
 चैत्यवंदन, पांचमामां प्रकीर्ण तीर्थ विगेरेनां स्तवनो, छठामां उपदेशी पदो,
 सातमामां सज्जायो, आठमामां छावणी विगेरे नाटकना रागनां प्रचुस्तवनो
 अने दशमामां नवसरणादि विगेरे विषयो आपवामां आव्या थे. आ दश
 प्रकरणमां जे जे आपवामां आवेख थे ते प्रचलित तेमज केदखाक नवा
 परंतु तमाम पूर्वाचार्यो कृत होइने दरेकने नित्य क्रिया माटे खास उप-
 योगी थे; यंळी घणामांथी चुटणी करेखी होवाची एक ग्रंथरूपे करेख
 प्रसिद्धि आवकारदायक थे. प्रस्तावनामां देवदर्शनमदिसा तेमज प्रतिमा-
 पूजानुं निरूपण अने चैत्यवंदनविधि आपी तेनी सुंदरतामां वधारो करेखो थे.
 सुंदर शास्त्री टाश्पमां सारा कागळ उपर उपावी सुंदर वाईरंगिणी अलंकृत
 करेख थे, जेथी ते जैनो माटे अवश्य खरीदवी हायक थे अने उपयोगी थे.
 अमो प्रकाशकने आवा ग्रंथो प्रसिद्ध करवा माटे धन्यवाद आपीए जीए.

(आत्मानंद प्रकाश.)

शास्त्री अहरनी.

कि. २-०-०

गुजराती

कि. १-०-०

मळवान् ठेकाण आ

॥ श्रीनवतत्त्वप्रकरणंभारतः ॥

जीवाऽजीवा पुष्पं,
पावाऽऽसव संवरो य निज्जरणा ॥
बंधो मुखो य तहा,
नव तत्ता हुंति नायद्वा ॥ १ ॥

चनुदस चनुदस बाया,-
लीसा बासी अ हुंति बायाद्वा ॥
सत्तावन्नं बारस,
चनु नव ज्ञेया कमेणेसिं ॥ २ ॥
एगविह डुविह तिविहा,

(३)

चनुविहा पंच तद्विहा जीवा ॥

चेयण तस इयरेहिं,

वेय गर्ह करण काएहिं ॥ ३ ॥

एगिंदिय सुहुमियरा,

सन्नियर पाणिंदिआ य स वि ति

चनु ॥ अपजत्ता पज्जत्ता,

कमेण चनुदस जियठाणा ॥ ४ ॥

नाणं च दंसणं चेव,

चरित्तं च तवो तहा ॥

वीरियं नवओगो अ,

एअं जीवस्स लक्खणं ॥ ५ ॥

आहार सरीर इंदिय.

पङ्कती आणपाण चासमणे ॥
 चनु पंच पंच ठप्पिअ,
 इग विगलासन्नि सन्नीणं ॥ ६ ॥
 पणिंदिअ त्ति वल्लूसा,-
 सानु दस पाणचनु ठसग अठ ॥
 इग दु ति चनुरिंदीणं,
 असन्नि सन्नीण नव दस य ॥ ७ ॥
 ॥ इति जीवतत्त्वम् ॥
 धम्माऽधम्माऽऽगासा,
 तिय तिय ज्ञेया तहेव अद्वा य ॥
 खंधा देस पएसा,
 परमाण अजीव चनुदसहा ॥ ८ ॥

धम्माऽधम्मा पुग्गल,
नह कालो पंच हुंति अजीवा ॥
चलणसहावो धम्मो,
शिरसंठाणो अहम्मो अ ॥ ए ॥
अवगाहो आगासं,
पुग्गल जीवाण पुग्गला चउहा ॥
खंधा देस पएसा,
परमाणू चेव नायवा ॥ १० ॥
सहंधयार उज्जोअ,
पन्ना गया तवेहि आ ॥
वस्स गंध रसा फासा,
पुग्गलाणं तु लक्खणं ॥ ११ ॥

एगाकोडि सतसठि,
 लखा सत्तहुत्तरी सहस्सा य ॥
 दोयसया सोलहिया,
 आवलिया इग मुहुत्तम्मि ॥ १२ ॥
 समय्याऽऽवली मुहुत्ता,
 दीहा परका य मास वरिसा य ॥
 न्निओ पलिआ सागर,
 नस्सप्पिणी सप्पिणी कालो ॥ १३ ॥
 परिणामि जीव मुत्तं,
 सपएसा एग खित्त किरिआय ॥
 णिच्चं कारण कत्ता,
 सव्वगय इयर अप्पवेसे ॥ १४ ॥

॥ इत्यजीवतत्त्वम् ॥

सा नचगोत्र मण्डुग,

सुरडुग पंचेंदिजाइ पणदेहा ॥

आइ तितणूणुवंगा,

आइम संघयण संगणा ॥ १५ ॥

वणचनकाऽगुरुलहु,

परधा ऊसास आयवुज्जोत्रं ॥

सुन्नखगइ निमिण तस दस,

सुर नर तिरिआउतित्थयरं । १६ ।

तस बायरं पज्जत्तं,

पत्तेअ थिरं सुन्नं च सुन्नगं च ॥

सुस्सर आइज्ज जसं,

तसाइदसगं इमं होइ ॥ १७ ॥

॥ इति पुण्यतत्त्वम् ॥

नाणंतराय दसगं,

नव बीए नीअसाय मिठत्तं ॥

थावर दस नरय तिगं,

कसाय पणवीसतिरिय डुगं । १८ ।

इग बि ति चउ जाईअो,

कुखगइ उवघाय हुंति पावस्स ॥

अपसत्थं वण चऊ,

अपढमसंघयण संठाणा ॥ १९ ॥

थावर सुहुम अपज्जं,

साहारण-मथिर-मसुन्न डुन्न-

(७)

गाणि ॥ दुस्सर एणइज्जजसं,
थावर दसगं विवज्जत्थं ॥ १० ॥
॥ इति पापतत्त्वम् ॥
इंदिअ कसाय अंबय,
जोगा पंच चउ पंच तिन्नि कमा ॥
किरिआओ पणवीसं,
इमा नताओ अणुक्कमसो ॥ ११ ॥
काइअ अहिगरणीया,
पानसिया पारितावणी किरिया ॥
पाणाइवाइ रंनिअ,
परिग्गहिया मायवत्तिअ ॥ १२ ॥
मिहादंसणवत्ती,

(६)

अप्पच्चरकाणाय दिठ्ठि पुठ्ठिअं ॥
पासुच्चिअं सामंतो,-
वणीअ नेसत्थि साहत्थी ॥२३॥
आणवणि विआरणिआ,
अण्णोगा अणवकंखपच्चइआ।
अन्ना पओग समुदा,-
ण पिज्जा दोसेरिआवहिआ ॥२४॥
॥ इत्याश्रवंतत्त्वम् ॥
समिई गुत्ति परीसह,
जइधम्मो ज्ञावणां चरित्ताणि ॥
पण ति डुवीस दस बार,-
स पंच जेएहिं सगवन्ना ॥ २५ ॥

इरिया ज्ञासेसणादाणे,
 उच्चारें समिई सु अ ॥
 मणगुत्ति वयगुत्ति,
 कायगुत्ति तहेव य ॥ १६ ॥
 खुहा पिवासां सी उण्हं,
 दंसा-चेला-रइ-विअो ॥
 चरिअा निसिहिया सिज्जा,
 अक्कोस वह जायणा ॥ १७ ॥
 अलाज रोग तणफासा,
 मल सक्कार परीसहा ॥
 पन्ना अन्नाण सम्मत्तं,
 इअ बावीस परीसहा ॥ १८ ॥

खंती महव अज्जव,
 मुत्ती तव संजमे अ बोधव्वे ॥
 सच्चं सोअं आकिं,-
 चणं च बंजं च जइधम्मो ॥ २९ ॥
 पढम-मणिच्च-मसरणं,
 संसारो एगया य अन्नत्तं ॥
 असुइत्तं आसव सं,-
 वरो अ तहणिज्जरा नवमी ॥ ३० ॥
 लोगसहावो बोही,
 डुल्लहा धम्मस्स साहगा अरिहा ॥
 एआओ जावणाओ,
 जावेअवा पयत्तेणं ॥ ३१ ॥

(१२)

सामाद् अत्थ पढमं,
तेओवठावणं जवे बीञ्
परिहारविसुद्धीञ्,
सुहुमं तह संपरायं च ॥ ३२ ॥
तत्तो अ अहस्कायं,
खायं सबंमि जीवलोगंमि ॥
जं चरिऊण सुविहिआ,
वच्चंति अयरामरं ठाणं ॥ ३३ ॥
॥ इति संवरतत्त्वम् ॥
वारसविहं तवो णि,-
ऊराय बंधो चनविगप्पो अ ॥
पयई हिइ आणुआण

पएस ज्ञेएहिं नायबो ॥ ३४ ॥

अणसण-मूणोअरिया,
वित्तीसंखेवणं रसच्चाओ ॥

कायकिलेसो संली,-

णया य बज्जो तवो होई ॥ ३५ ॥

पायवित्तं विणओ,

वेयावच्चं तहेव सच्चाओ ॥

जाणं उस्सग्गोविअ,

अप्पितरओ तवो होई ॥ ३६ ॥

॥ इति निर्जरातत्त्वम् ॥

पयइ सहावो वुत्तो,

तिइ कात्तावहारणं ॥

अणुजागो रसो णेओ,
 पएसो दलसंचओ ॥ ३७ ॥
 परु परिहारसि मद्य,
 हरु चित्त कुलाव जमंगारीणं ॥
 जह एएसिं जावा,
 कम्माणविजाणं तह जावा ॥ ३८ ॥
 इह नाण दंसणावर,-
 ण वेय मोहान नाम गोआण ॥
 विग्घं च पण नव डु अ,-
 ठवीस चउतिसयडु पण विहं ॥ ३९ ॥
 नाणे अ दंसणावरणे,
 वेअणिए चैव अंतराए अ ॥

तीसं कोमाकोमी,
 अयराणं ठिइ अ उक्कोसा ॥ ४० ॥
 सत्तरि कोमाकोमी,
 मोहणिए वीस नाम गोएसु ॥
 तित्तीसं अयराइ,
 आनठिइ बंध उक्कोसा ॥ ४१ ॥
 वारस मुहुत्त जहन्ना,
 वेयणिए अठ नाम गोएसु ॥
 सेसाणंतमुहुत्तं,
 एयं बंधठिइ माणं ॥ ४२ ॥
 ॥ इति बंधतत्त्वम् ॥
 संतपय परूवणया,

(१६)

द्वपमाणं च खित्त फुसणाय ॥
कालोअ अंतर जाग,
जावे अप्पाबहु चेव ॥ ४३ ॥
संतं सुध पयत्ता,
विज्जंतं खकुसुमव न असंतं ॥
मुखत्ति पयं तस्सज,
परूवणा मग्गणाईहिं ॥ ४४ ॥
गइ इंदीए काए,
जोए वेए कसाय नाणे य ॥
संजम दंसण वेसा,
जव सस्मे सन्नि आहारे ॥ ४५ ॥
नरगइ पणिंदि तस जव.

सन्नि अहस्काय खड्गप्रसम्भत्ते ॥

मुखोणाहारं केवल,
दंसण नाणे न सेसेसु ॥ ४६ ॥

द्वपमाणे सिद्धा,-
एणं जीवदद्वाणि हुंति एंताणि ॥

लोगस्स असंखिजे,
जागे इक्कोय सब्बेवि ॥ ४७ ॥

फुसणा अहिआ कालो,
इग सिद्ध पमुच्च साइओणंतो ॥

पडिवायाजावाओ,
सिद्धाणं अंतरं नत्थि ॥ ४८ ॥

सव ि ते

ज्ञागे ते तेसिं दंसणं भाणं ॥

खड्गं ज्ञावे परिणा,-

मि एअ पुण होइ जीवत्तं ॥ ४९ ॥

थोवा नपुंस सिद्धा,

स्थी नर सिद्धाकमेण संग्रगुणा ॥

इअ मुख तत्तमेअं,

नव तत्ता लेसअो ज्ञणिआ ५०

जीवाइ नव पयत्थे,

जो जाणइ तस्स होइ सम्मत्तं ॥

ज्ञावेण सहहंतो,

अयाणमाणेवि सम्मत्तं ॥ ५१ ॥

सद्वाइ जिणेसर ज्ञा:-

सिआइं वयणाइ नन्नहा हुंति ॥

इह बुद्धी जस्स मणे,
सम्मत्तं निच्चलं तस्स ॥ ५२ ॥

अंतोमुहुत्त मित्तं,-

पि फासिअं हुज्ज जेहिं सम्मत्तं ॥

तेसिं अवहु पुग्गल,

परिअट्ठो चेव संसारो ॥ ५३ ॥

उस्सप्पिणी अणंता,

पुग्गल परिअट्ठओ मुणेअवो ॥

तेणंतातीअद्वा,

अणागयद्वा अणंतगुणा ॥ ५४ ॥

जिण अजिण तित्थतित्था,

(१०)

गिहि अन्नसलिंग श्रीनरनपुंसा॥
पत्तेअ सयंबुद्धा,
बुद्धबोहिय सिद्ध णिक्काय ॥५५॥
जिणसिद्धा अरिहंता,
अजिणसिद्धाय पुंरुरिआपमुहा
गणहारि तित्थसिद्धा,
अतित्थसिद्धा य मरुदेवी ॥ ५६॥
गिहिलिंग सिद्ध ज्ञरहो,
वट्ठकलचीरीय अन्नलिंगम्मि ॥
साहू सलिंगसिद्धा,
श्रीसिद्धा चंदणा पमुहा ॥५७॥
पुंसिद्धा गोयमार्ड.

गांगेयपमुह नपुंसया सिद्धा ॥
 पत्तेय सयंबुद्धा,
 न्नणिया करकंमु कविदार्ढि ॥ ५७ ॥
 तह बुद्धबोहि गुरुबो,-
 हिया इग समय इग सिद्धाय ॥
 इग समएवि अणेगा,
 सिद्धा ते णेगसिद्धाय ॥ ५८ ॥
 इति मोक्षतत्त्वम् ॥
 इति श्रीनवतत्त्वं समाप्तम् ॥

विद्वानोने तथा विद्यार्थीजने

खास मनन करवा योग्य ग्रंथो.

ठ कर्मग्रंथ वाखायवोध साथे	८-८-०
दंभक लघुसंघयणी	०-८-०
जीवविचार प्रकरण	०-६-०
लघु प्रकरणसंग्रह	१-८-०
पितानो पुत्र प्रत्ये उपदेश	०-३-०
यारित्रसुधारणा संबंधी शिक्षण	०-२-०
याद स्वप्न रहस्य समित	०-२-०
श्रावक कर्तव्य शास्त्री	२-०-०
संहर शुभशक्ती	१-८-०

लखो-श्रावक जीमसिंह माणिक,

जैन पुस्तक वेचनार तथा प्रसिद्ध करनार.

माणवी, मुंबई.

॥ श्रीवीतरागाय नमः ॥

॥ अथ ॥

॥ श्रीबालावबोधसहितं नवतत्त्वप्रकरणं ॥

॥ प्रारब्धते ॥

श्रीवीरजिनं नत्वा, मत्वा तद्विष्टजावचक्रं च ॥
नवतत्त्वार्थविवरणं, कुर्वेऽहं बालबोधाय ॥ १ ॥
इवे प्रथमं नव तत्त्वनां नाम कहे ठे.

आर्यावृत्तं.

जीवाऽजीवा पुणं, पावाऽऽसव संवरो
य निज्जरणा ॥ बंधो मुखो य तद्वा,
नव तत्ता हुंति नायद्वा ॥ १ ॥

गाथा १ लीना दूटा शब्दना अर्थ.

जीवा=जीवतत्त्व.

अजीवा=अजीवतत्त्व.

पुणं=पुण्यतत्त्व.

पावा=पापतत्त्व.

आसव=आश्रयतत्त्व.

संवरो=संवरतत्त्व.

निज्जरणा=निर्जरातत्त्व.

बंधो=बंधतत्त्व.

मुखो=मोक्षतत्त्व.

तद्वा=तेमज.

नव=नव

तत्ता=तत्त्वो.

हुंति=ठे.

नायद्वा=जाणवा योग

વિસ્તારાર્થઃ—વ્યવહાર નયે કરી જે શુભાશુભ, કર્મોનો કર્તા, હર્તા તથા જોક્તા છે, અને નિશ્ચય નયે કરી જ્ઞાન, દર્શન તથા ચારિત્રરૂપ નિજ ગુણોનો જ કર્તા તથા જોક્તા છે અથવા દુઃખ સુખ જ્ઞાનોપયોગલક્ષણવંત ચેતના સહિત હોય તથા પ્રાણ ધારણ કરે તેને પ્રથમ (જીવા કે) જીવતત્ત્વ કહીએ; તેથી વિપરીત જે ચેતના રહિત જન સ્વભાવવાલો હોય તેને વીજું (અજીવા કે) અજીવતત્ત્વ કહીએ; જેણે કરી શુભ કર્મનાં પુણ્યોનો સંચય થવાથી સુખનો અનુજવ થાય છે તેને ત્રીજું (પુષ્પ કે) પુણ્યતત્ત્વ કહીએ; તેથી વિપરીત જેણે કરી અશુભ કર્મનાં પુણ્યોનો સંચય થવાથી દુઃખનો અનુજવ થાય છે તેને ચોથું (પાવા કે) પાપતત્ત્વ કહીએ; જેણે કરી નવાં કર્મ બંધાય છે, અશુભ કર્મોપાદાનહેતુ હિંસાદિક તેને પાંચમું (આસવ કે) આશ્રવતત્ત્વ કહીએ; જેણે કરી આવતાં કર્મ રોકાય, અર્થાત્ પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુણિ તેણે કરી જે આશ્રવ રોધ કરવો તેને ઠહું (સંવરો કે) સંવરતત્ત્વ કહીએ; જેણે કરી આત્મપ્રદેશ-

માંથી દેશ થકી કર્મ જૂદાં થાય છે, અથવા પૂર્વે
 કરેલાં કર્મોનો જે ફાય થાય છે, એટલે તપ પ્રમુખે
 કરી કર્મનું પંચાવું થાય છે તેને સાતમું (નિજ્ઞા-
 રણા કે०) નિર્જરાતત્ત્વ કહીએ; જે નવાં કર્મોનું
 ગ્રહણ કરીને તેની સાથે જીવનું વંધન થવું, દીર
 નીરની પેટે મલી જવું થાય, તેને આઠમું (વંધો
 કે०) વંધતત્ત્વ કહીએ અને જે આત્મપ્રદેશ થકી
 સર્વથા કર્મોનો ફાય થવો તેને નવમું (મુક્તો કે०)
 મોક્ષતત્ત્વ કહીએ; એ નવ તત્ત્વરૂપ વસ્તુનું યથાસ્થિત
 સ્વરૂપ જે પ્રમાણે સિદ્ધાંતોને વિષે કહ્યું છે, (તદ્દા કે०)
 તેમજ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવોને એ (નવ તત્ત્વા કે०) નવ
 તત્ત્વો તે હા પરિજ્ઞાણ કરી (નાયદ્વા કે०) જાણવા
 યોગ્ય (હુંતિ કે०) છે; અને કેટલાંક પ્રત્યાખ્યાન
 પરિજ્ઞાણ કરી ઠાંઠવા યોગ્ય છે. મૂલમાં બે ઠેકાણે
 જે ચકાર વાપર્યો છે તે ચકાર વાચક હોવાથી
 ઝન્યાન્વયી અવ્યય સમજી લેવો. તે ચકારથી એ
 નવ તત્ત્વને વિષે સર્વ પદાર્થોનો સમાવેશ થાય છે,
 અર્થાત્ એથી વધારે તત્ત્વ કોઈ નથી, એવી સૂચના
 કરી છે ॥ ૧ ॥

એ નવ તત્ત્વ માંહેલાં જીવ અને અજીવ, એ બે

તત્ત્વ માત્ર જાણવા યોગ્ય છે. પુણ્ય, સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ, એ ચાર તત્ત્વ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે, પરંતુ એમાંનું પુણ્યતત્ત્વ જે છે તે વ્યવહાર નયે કરી શ્રાવકોને ગ્રહણ કરવું યોગ્ય છે અને નિશ્ચય નય વહેત્યાગ કરવું યોગ્ય છે, તેમજ મુનિને ઉત્સર્ગે ત્યાગ કરવું યોગ્ય છે અને અપવાદે ગ્રહણ કરવું યોગ્ય છે, તથા પાપ, આશ્રવ અને વંધ, એ ત્રણ તત્ત્વ તો સર્વથા સર્વને ત્યાગ કરવા યોગ્યજ છે ॥ ઉક્તં ચ ॥ દેયા વંધાઽસવ પા,વા જીવાઽજીવ હુંતિ વિદ્રેયા ॥ સંવર નિઙ્ગર મુક્તો, પુણં હુંતિ ડવાપ્પ ॥ ૧ ॥

એ નવ તત્ત્વનાં નામ કહ્યાં, અન્યથા સંદેપથી તો જીવ અને અજીવ, એ બે તત્ત્વજ શ્રીઘાણાંગ માંહે કહ્યાં છે, તે કેમકે જીવને પુણ્ય તથા પાપનો સંજવ છે તથા કર્મનો વંધ પણ તાદાત્મિક છે અને કર્મ જે છે તે પુન્નલ પરિણામ છે અને પુન્નલ તે અજીવ છે, તથા આશ્રવ જે છે તે પણ મિથ્યાદર્શનાદિરૂપ ઉપાધિએ કરી જીવનો મલિન સ્વચ્છાવ છે, એ પણ આત્માના પ્રદેશ અને પુન્નલ વિના વીજો કોઈ નથી; તથા સંવર જે છે તે પણ આશ્રવ નિરોધ લક્ષણ દેશ સર્વે જોડે આત્માનો નિઘત્તિરૂપ સ્વચ્છાવ ધરિ-

णाम ज्ञानात्मक ठे, तथा निर्जरा जे ठे ते पण जीव अने कर्मने पृथक् उपजाववाने कारणे दधि मथन मंथान न्याये करी कर्मनो परिशाट ठे, तथा सर्व शक्तिए करी सकल कर्म दुःखनो दाय नव-नीत गत दग्ध जल निर्मल घृत प्रगटनरूप दृष्टांते चिदानंदमय आत्मानुं प्रगट थबुं ते मोक्षतत्त्व ठे, ते माटे जीव अने अजीव ए वे तत्त्वज कहीए.

तथा अन्यत्र मतांतरे सात तत्त्व पण ठे, केमके पुण्य अने पाप, ए वे तत्त्वनो अंतर्जाव बंधतत्त्व मांहेज थाय ठे, कारण के जे शुच प्रकृतिकर्म-बंध ते पुण्यतत्त्व अने अशुच प्रकृतिकर्मबंध ते पापतत्त्व ठे, माटे पुण्य पाप रहित सात तत्त्व कहीए. तेमज बढी पांच तत्त्व पण कहां ठे, इत्यादिक घणो विस्तार विशेषावश्यक तथा तत्त्वार्थ अने लोकप्रकाशादि ग्रंथो थकी जाणवो.

इवे प्रत्येक तत्त्वना जूदा जूदा जेद कहे ठे.

चउदस चउदस वाया,—दीसा वासी

अ हुंति वायाला ॥ सत्तावन्नं वारस,

चउ नव जेआ कमेणेसि ॥ १ ॥

गाथा १ जीना वृत्ता शब्दना अर्थ.

चउदस=चौद.

बायालीसा=बेंतालीश.

वासी=व्याशी.

हुंति=थाय ठे.

बायाला=बेंतालीश.

सत्तावन=सत्तावन.

वारस=वार.

चउ=चार.

नव=नव.

जेआ=जेदो.

कमेणिसिं=अनुक्रमे करी.

विस्तारार्थः—प्रथम जीवतत्त्वना (चउदस के०) चौद, बीजा अजीवतत्त्वना (चउदस के०) चौद, त्रीजा पुण्यतत्त्वना (बायालीसा के०) बेंतालीश, चोथा पापतत्त्वना (वासी के०) व्याशी, पांचमा आश्रवतत्त्वना (बायाला के०) बेंतालीश, छठा संवरतत्त्वना (सत्तावन के०) सत्तावन, सातमा निर्जरातत्त्वना (वारस के०) वार, आठमा बंधतत्त्वना (चउ के०) चार अने नवमा मोक्षतत्त्वना (नव के०) नव, एवी रीते (कमेणिसिं के०) ए क्रमे करी (जेआ के०) जेद (हुंति के०) थाय ठे.

उपर कहेलां नव तत्त्वना सर्व जेदनी संख्या वसें ने ठांतेर थाय ठे. तेउमां अठ्याशी जेद अरूपी ने अने गऊसो ने अठ्याशी जेद करी ने ॥